

ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΠΡΟΤΑΣΗΣ ΣΕ ΜΕΤΟΧΗ

ΒΗΜΑΤΑ

1. Διαγράφουμε τον σύνδεσμο εισαγωγής της δευτερεύουσας πρότασης. Αν έχουμε αναφορικές προτάσεις αντικαθιστούμε την αναφορική αντωνυμία τις περισσότερες φορές με τη δεικτική: **is-ea-id** ή με τον **όρο** στον οποίο γίνεται η αναφορά.
Π.χ:
nam Pisaurum dicitur, **quod** illic aurum pensatum est ~ σβήνουμε τον αιτιολογικό σύνδεσμο quod.
2. Ο χρόνος της μετοχής που θα γράψουμε είναι σύμφωνος με τον χρόνο του ρήματος στη δευτερεύουσα πρόταση. Αν το ρήμα βρίσκεται σε χρόνο **Ενεστώτα ή Παρατατικό (σύγχρονο)**, τότε **τρέπεται σε μετοχή Ενεστώτα**. Αν βρίσκεται σε χρόνο Παρακείμενο ή Υπερσυντέλικο (προτερόχρονο), τότε **τρέπεται σε μετοχή Παρακειμένου** [παθητικής φωνής, καθώς δεν υπάρχει μετοχή Παρακειμένου ενεργητικής φωνής]. Αν βρίσκεται σε χρόνο **Μέλλοντα (υστερόχρονο)**, τότε **τρέπεται σε μετοχή Μέλλοντα**.

Π.χ.
Pensatum est ~ Μετοχή Παθητικού Παρακειμένου.
3. Βρίσκουμε το υποκείμενο της μετοχής:
Π.χ
aurum.
4. Βρίσκουμε το υποκείμενο του ρήματος της κύριας πρότασης
Π.χ
Civitas (το υποκείμενο του dicitur)
5. Για να βρούμε την πτώση της μετοχής συγκρίνουμε το υποκείμενο του ρήματος της κύριας πρότασης με το υποκείμενο της μετοχής. Τότε:
Α) αν τα υποκείμενα ταυτίζονται η μετοχή είναι **συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος και μπαίνει σε ονομαστική**.
Β) αν το υποκείμενο της μετοχής **ταυτίζεται με το αντικείμενο του ρήματος, τότε η μετοχή είναι συνημμένη σε αυτό και μπαίνει σε αιτιατική ή δοτική πτώση**.
Γ) αν η μετοχή **δεν έχει καμιά σχέση με τους κύριους όρους του ρήματος της κύριας τότε είναι απόλυτη και μπαίνει σε αφαιρετική**.
Π.χ:
Υποκείμενο ρήματος: civitas }
Υποκείμενο μετοχής: aurum } Η μετοχή είναι απόλυτη και μπαίνει σε αφαιρετική: pensato
6. Βάζουμε τη μετοχή και το υποκείμενό της στην ίδια πτώση: pensato auro.

Κείμενο 21

Nam Pisaurum dicitur, **quod illic aurum pensatum est** (Ονομάζεται δηλαδή Πίσαυρο, επειδή εκεί ζυγίστηκε το χρυσάφι)

Η δευτερεύουσα Αιτιολογική πρόταση μπορεί να τραπεί σε **Αιτιολογική μετοχή**. Εφόσον το υποκείμενο της κύριας (civitas) δε συμπίπτει με το υποκείμενο της δευτερεύουσας (aurum), η μετοχή που θα προκύψει θα είναι **αφαιρετική απόλυτη**.

Επίσης, εφόσον το ρήμα της δευτερεύουσας είναι παθητικού Παρακειμένου (έχουμε δηλαδή ήδη παθητική σύνταξη και δε χρειάζεται να κάνουμε αλλαγή σύνταξης), τότε η μετοχή (Παρακειμένου) θα έχει κανονικά ως υποκείμενό της το υποκείμενο του ρήματος, σε πτώση βέβαια αφαιρετική.

Αφαιρούμε, λοιπόν, το σύνδεσμο εισαγωγής της δευτερεύουσας, θέτουμε το υποκείμενο σε αφαιρετική και τρέπουμε το ρήμα Παρακειμένου σε ομοιόπτωτη με το υποκείμενό της μετοχή Παρακειμένου: **auro illic pensato**

Κείμενο 24

- **(cum) eum a ianua quaereret**, exclamavit Nasica se domi non esse (όταν [ο Έννιος] τον ζητούσε από την πόρτα, ο Νασικός φώναξε ότι δεν ήταν στο σπίτι)

Η δευτερεύουσα Χρονική πρόταση μπορεί να τραπεί σε **Χρονική μετοχή**. Εφόσον το υποκείμενο της κύριας (Nasica) δε συμπίπτει με το υποκείμενο της δευτερεύουσας (Ennius), η μετοχή που θα προκύψει θα είναι **αφαιρετική απόλυτη**.

Αφαιρούμε, λοιπόν, το σύνδεσμο εισαγωγής της πρότασης, θέτουμε το υποκείμενο σε αφαιρετική και τρέπουμε το ρήμα Παρατατικού σε ομοιόπτωτη με το υποκείμενό της μετοχή Ενεστώτα: **Ennio** eum (Nasicam) a ianua **quaerente**

- Tum Ennius indignatus **quod Nasica tam aperte mentiebatur**: “Quid” inquit (τότε ο Έννιος αγανακτισμένος επειδή ο Νασικός έλεγε ψέματα τόσο φανερά, «Τι;» είπε)

Η δευτερεύουσα Αιτιολογική πρόταση μπορεί να τραπεί σε **Αιτιολογική μετοχή**. Εφόσον το υποκείμενο της κύριας (Ennius) δε συμπίπτει με το υποκείμενο της δευτερεύουσας (Nasica), η μετοχή που θα προκύψει θα είναι αφαιρετική απόλυτη.

Αφαιρούμε, λοιπόν, το σύνδεσμο εισαγωγής της πρότασης, θέτουμε το υποκείμενο σε αφαιρετική και τρέπουμε το ρήμα Παρατατικού σε ομοιόπτωτη με το υποκείμενό της μετοχή Ενεστώτα: **Nasica tam aperte mentiente**.

- **Ego cum te quaerem**, ancillae tuae credidi te domi non esse; (εγώ, όταν σε ζητούσα, πίστεψα την υπηρέτριά σου ότι δεν ήσουν σπίτι)

Η δευτερεύουσα Χρονική πρόταση μπορεί να τραπεί σε Χρονική μετοχή. Εφόσον η κύρια με τη δευτερεύουσα έχουν το ίδιο υποκείμενο (ego), η μετοχή που θα προκύψει θα είναι συνημμένη σε αυτό.

Αφαιρούμε, λοιπόν, το σύνδεσμο εισαγωγής της πρότασης και τρέπουμε το ρήμα Παρατατικού σε μετοχή Ενεστώτα, συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος της κύριας (σε πτώση δηλαδή ονομαστική)

te quaerens

Κείμενο 27

Tum Pacuvius dixit sonora quidem esse et grandia **quae scripsisset** (τότε ο Πακούβιος είπε ότι ήταν βέβαια ηχηρά και μεγαλοπρεπή αυτά που είχε γράψει)

Η δευτερεύουσα Αναφορική πρόταση μπορεί να τραπεί σε **Αναφορική μετοχή**. Εφόσον το ρήμα της δευτερεύουσας είναι ενεργητικού Υπερσυντελικού, θα πρέπει να τρέψουμε την ενεργητική σύνταξη σε παθητική, δημιουργώντας μια αφαιρετική απόλυτη μετοχή παθητικού παρακειμένου. Έτσι, ως υποκείμενο της μετοχής θα τεθεί το αντικείμενο του ρήματος της δευτερεύουσας κι εφόσον η κύρια με τη δευτερεύουσα έχουν διαφορετικό υποκείμενο (Pacuvius – Accius), θα πρέπει να δηλώσουμε το ποιητικό αίτιο.

Θέτουμε, λοιπόν, το αντικείμενο της δευτερεύουσας ως υποκείμενο σε αφαιρετική (στην προκειμένη περίπτωση δεν είναι απαραίτητο μιας και πρόκειται για την αναφορική αντωνυμία), τρέπουμε το ρήμα ενεργητικού Υπερσυντελικού σε μετοχή παθητικού Παρακειμένου και δηλώνουμε το ποιητικό αίτιο: **(quibus) scriptis ab Accio**

Κείμενο 29

- **Cum Octavianus post victoriam Actiacum Romam rediret**, homo quidam **ei** occurrit cornum tenens (Όταν ο Οκταβιανός επέστρεφε στη Ρώμη μετά τη νίκη στο Άκτιο, πήγε να τον συναντήσει κάποιος άνθρωπος που κρατούσε ένα κοράκι)

Η δευτερεύουσα Χρονική πρόταση μπορεί να τραπεί σε **Χρονική μετοχή**. Εφόσον το αντικείμενο της κύριας (ei) συμπίπτει με το υποκείμενο της δευτερεύουσας (Octavianus), η μετοχή που θα προκύψει θα είναι συνημμένη στο αντικείμενο του ρήματος.

Αφαιρούμε, λοιπόν, το σύνδεσμο εισαγωγής της πρότασης, θέτουμε το υποκείμενο σε δοτική και τρέπουμε το ρήμα Παρατατικού σε ομοιόπτωτη με το υποκείμενό της μετοχή Ενεστώτα: **Octaviano post victoriam Actiacum Romam redeunti**

- **quotiescumque avis non respondebat**, sutor dicere solebat (κάθε φορά που το πουλί δεν απαντούσε, ο παπουτσής συνήθιζε να λέει)

Η δευτερεύουσα Χρονική πρόταση μπορεί να τραπεί σε **Χρονική μετοχή**. Εφόσον το υποκείμενο της κύριας (sutor) δεν ταυτίζεται με το υποκείμενο της δευτερεύουσας (avis), η μετοχή που θα προκύψει θα είναι **αφαιρετική απόλυτη**.

Αφαιρούμε, λοιπόν, το σύνδεσμο εισαγωγής της πρότασης, θέτουμε το υποκείμενο σε αφαιρετική και τρέπουμε το ρήμα Παρατατικού σε ομοιόπτωτη με το υποκείμενό της μετοχή Ενεστώτα: **avi (& ave) non respondente**

Κείμενο 31

- **Is cum aliquando castris abiret**, edixit (αυτός, όταν κάποτε έφυγε από το στρατόπεδο, διέταξε)

Η δευτερεύουσα Χρονική πρόταση μπορεί να τραπεί σε **Χρονική μετοχή**. Εφόσον η κύρια με τη δευτερεύουσα έχουν το **ίδιο υποκείμενο**, η μετοχή θα είναι **συνημμένη στο υποκείμενο της κύριας και θα τεθεί σε ονομαστική**.

Αφαιρούμε, λοιπόν, το σύνδεσμο εισαγωγής της πρότασης και τρέπουμε το ρήμα Παρατατικού σε μετοχή Ενεστώτα (ονομαστική πτώση): **aliquando castris abiens**

- Sed consul, **cum in castra revertisset**, adolescentem... morte multavit (Αλλά όμως ο ύπατος, όταν γύρισε στο στρατόπεδο, τιμώρησε με θάνατο το νεαρό)

Η δευτερεύουσα Χρονική πρόταση μπορεί να τραπεί σε **Χρονική μετοχή**. Εφόσον η κύρια με τη δευτερεύουσα έχουν **το ίδιο υποκείμενο** κι εφόσον το ρήμα της δευτερεύουσας, αν και είναι ενεργητικού Υπερσυντελικού, είναι ημιαποθετικό, η μετοχή που θα προκύψει θα είναι **συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος της κύριας (σε πτώση ονομαστική)**.

Αφαιρούμε, λοιπόν, το σύνδεσμο εισαγωγής της πρότασης και τρέπουμε το ρήμα Υπερσυντελικού σε μετοχή Παρακειμένου: **in castra reversus**

Κείμενο 34

- **Quod ut praedones animadverterunt**, abiectis armis ianuae appropinquaverunt (μόλις οι ληστές το παρατήρησαν, αφού άφησαν κάτω τα όπλα)

Η δευτερεύουσα Χρονική πρόταση μπορεί να τραπεί σε **Χρονική μετοχή**. Παρόλο που η κύρια και η δευτερεύουσα έχουν το ίδιο υποκείμενο, εφόσον το ρήμα της δευτερεύουσας πρότασης είναι ενεργητικού Παρακειμένου, η μετοχή που θα προκύψει θα είναι **αφαιρετική απόλυτη παθητικού Παρακειμένου, με τροπή της σύνταξης από ενεργητική σε παθητική**.

Αφαιρούμε, λοιπόν, το σύνδεσμο εισαγωγής της πρότασης, θέτουμε το αντικείμενο της πρότασης ως υποκείμενο της μετοχής σε πτώση αφαιρετική και τρέπουμε το ρήμα σε ομοιόπτωτη με το υποκείμενό της μετοχή παθητικού Παρακειμένου. **Κι εφόσον το**

ποιητικό αίτιο συμπίπτει με το υποκείμενο της κύριας πρότασης, δεν το δηλώνουμε: quo animadverso

- **Haec postquam domestici Scipioni rettulerunt**, is fores reserari eosque intromitti iussit (όταν οι δούλοι του σπιτιού μετέφεραν αυτά στο Σκιπίωνα, αυτός διέταξε να ανοίξουν τις πόρτες και να τους βάλουν μέσα)

Η δευτερεύουσα Χρονική πρόταση μπορεί να τραπεί σε **Χρονική μετοχή**. Εφόσον το ρήμα της δευτερεύουσας πρότασης είναι ενεργητικού Παρακειμένου, η μετοχή που θα προκύψει θα είναι **αφαιρετική απόλυτη παθητικού Παρακειμένου, με τροπή της σύνταξης από ενεργητική σε παθητική**. Κι επειδή η κύρια και η δευτερεύουσα έχουν διαφορετικό υποκείμενο, θα πρέπει να **δηλώσουμε το ποιητικό αίτιο**.

Αφαιρούμε, λοιπόν, το σύνδεσμο εισαγωγής της πρότασης, θέτουμε το άμεσο αντικείμενο της πρότασης ως υποκείμενο της μετοχής σε πτώση αφαιρετική και τρέπουμε το ρήμα σε ομοιόπτωτη με το υποκείμενό της μετοχή παθητικού Παρακειμένου. Το έμμεσο αντικείμενο παραμένει ως έχει: **his Scipioni relatis a domesticis**

- **Cum ante vestibulum dona posuissent**, ..., domum reverterunt (αφού άφησαν μπροστά στην είσοδο δώρα, γύρισαν στα λημέρια τους)

Η δευτερεύουσα Χρονική πρόταση μπορεί να τραπεί σε **Χρονική μετοχή**. Παρόλο που η κύρια και η δευτερεύουσα έχουν το ίδιο υποκείμενο, εφόσον το ρήμα της δευτερεύουσας πρότασης είναι ενεργητικού Υπερσυντελικού, η μετοχή που θα προκύψει θα είναι αφαιρετική απόλυτη παθητικού Παρακειμένου, με τροπή της σύνταξης από ενεργητική σε παθητική.

Αφαιρούμε, λοιπόν, το σύνδεσμο εισαγωγής της πρότασης, θέτουμε το αντικείμενο της πρότασης ως υποκείμενο της μετοχής σε πτώση **αφαιρετική** και τρέπουμε το ρήμα σε ομοιόπτωτη με το υποκείμενό της μετοχή παθητικού Παρακειμένου. **Κι εφόσον το ποιητικό αίτιο συμπίπτει με το υποκείμενο της κύριας πρότασης, δεν το δηλώνουμε.: ante vestibulum donis positis**

Κείμενο 36

Nam cum ad eum magnum pondus auri publice missum attulissent, ut eo uteretur, vultum risu solvit (Ενώ δηλαδή έφεραν σε αυτόν μεγάλη ποσότητα χρυσάφι, σταλμένο από την πολιτεία τους, για να το χρησιμοποιήσει, χαλάρωσε το πρόσωπό του με το γέλιο)

Η δευτερεύουσα Χρονική πρόταση μπορεί να τραπεί σε **Χρονική μετοχή**. Εφόσον το ρήμα της δευτερεύουσας είναι ενεργητικού Υπερσυντελικού η μετοχή που θα προκύψει θα είναι αφαιρετική απόλυτη παθητικού Παρακειμένου, με παράλληλη τροπή της ενεργητικής σύνταξης σε παθητική. Συνάμα, **θα δηλωθεί το ποιητικό αίτιο**, καθώς η

κύρια και η δευτερεύουσα έχουν διαφορετικό υποκείμενο: **magno pondere auri publice misso allato ad eum a Samnitibus**

(τίθενται σε αφαιρετική όλοι οι προσδιορισμοί του υποκειμένου της μετοχής)

Κείμενο 38

- Caecilia, uxor Metelli, **dum more prisco omen nuptiale petit filiae sororis**, ipsa fecit omen. (η Καικιλία, η σύζυγος του Μετέλλου, ενώ επιδίωκε, σύμφωνα με αρχαίο έθιμο, την εμφάνιση γαμήλιου οiwονού για την κόρη της αδερφής της, δημιούργησε η ίδια τον οiwονό)

Η δευτερεύουσα Χρονική πρόταση μπορεί να τραπεί σε **Χρονική μετοχή**, η οποία θα είναι **συνημμένη** στο υποκείμενο του ρήματος της κύριας, καθώς κύρια και δευτερεύουσα έχουν το ίδιο υποκείμενο: **more prisco omen nuptiale petens filiae sororis**

- Nam mortua est Caecilia, **quam Metellus multum amavit** (πέθανε δηλαδή η Καικιλία, την οποία ο Μέτελλος πολύ αγάπησε)

Η δευτερεύουσα Αναφορική πρόταση μπορεί να τραπεί σε **Αναφορική μετοχή**, η οποία θα είναι **αφαιρετική απόλυτη μετοχή παθητικού Παρακειμένου** (με παθητική σύνταξη), καθώς το ρήμα της πρότασης είναι ενεργητικού Παρακειμένου: **(ea) multum amata a Metello**

Κείμενο 42

Nonnulli sunt in hoc ordine, qui aut ea, **quae imminent**, non videant (υπάρχουν μερικοί στην τάξη αυτή που είτε δε βλέπουν αυτά που [τους] απειλούν)

Η δευτερεύουσα Αναφορική πρόταση θα τραπεί σε **Αναφορική μετοχή** **συνημμένη** στο αντικείμενο του ρήματος (ea) της αναφορικής συμπερασματικής πρότασης από την οποία εξαρτάται: **imminentia**

Κείμενο 43

- ergo ego **nisi peperissem**, Roma non oppugnaretur (αν λοιπόν εγώ δε [σε] είχα γεννήσει, η Ρώμη δε θα βρισκόταν πολιορκημένη)

Η δευτερεύουσα Υποθετική πρόταση θα τραπεί σε **Υποθετική μετοχή**, η οποία θα είναι αφαιρετική απόλυτη, αφού το ρήμα βρίσκεται σε ενεργητικό Υπερσυντέλικό: **te non parto a me**

- nisi filium haberem**, libera in libera patria mortua esse (αν δεν είχα γιο, θα πέθαινα ελεύθερη σε ελεύθερη πατρίδα)

Η δευτερεύουσα Υποθετική πρόταση θα τραπεί σε Υποθετική μετοχή, η οποία θα είναι **συνημμένη στο υποκείμενο** της κύριας πρότασης: **non habens filium**

- at contra hos, **si pergis**, aut immatura mors aut longa servitus manet (αυτούς όμως, αν συνεχίσεις, τους περιμένει ή πρόωρος θάνατος ή μακρόχρονη δουλεία)

Η δευτερεύουσα Υποθετική θα τραπεί σε Υποθετική μετοχή, η οποία θα είναι **αφαιρετική απόλυτη**, καθώς το υποκείμενο της δευτερεύουσας δε συμπίπτει με το υποκείμενο ή το αντικείμενο της κύριας: **te pergente**

Κείμενο 45

Legatum monet ut, **si adire non possit**, epistulam ad amentum tragulae adliget (συμβουλεύει τον απεσταλμένο, αν δεν μπορέσει να πλησιάσει, να δέσει το γράμμα στον ιμάντα του ακοντίου)

Η δευτερεύουσα Υποθετική πρόταση θα τραπεί σε **Υποθετική μετοχή, συνημμένη στο αντικείμενο της κύριας πρότασης**: **non potentem adire**

- ✚ Πέρα από τη σύμπτυξη δευτερεύουσας πρότασης σε μετοχή, μπορεί να γίνει και σύμπτυξη κύριας πρότασης, αρκεί να συνδέεται με μια ακόμη κύρια ώστε να μπορεί η δημιουργούμενη μετοχή να εξαρτηθεί από αυτή.

Για παράδειγμα:

Κείμενο 23

Bene quievit, **libenter cibum sumpsit** (κοιμήθηκε καλά, έφαγε με όρεξη)

Η δεύτερη κύρια πρόταση μπορεί να τραπεί σε μετοχή, η οποία θα είναι αφαιρετική απόλυτη, καθώς το ρήμα της πρότασης είναι ενεργητικού Παρακειμένου. Η μετοχή που θα προκύψει θα είναι Χρονική και θα δηλώνει το προτερόχρονο σε σχέση με το ρήμα της κύριας (= κοιμήθηκε καλά, αφού έφαγε με όρεξη)

libenter cibo sumpto

(το ποιητικό αίτιο δε δηλώνεται γιατί συμπίπτει με το υποκείμενο της κύριας)